

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամեն կիրակի օրեր: Տարեկանն է կանխիկ Ա. ատոմանի բաժանորդագրութեան համար մէկ օտանեան ոսկի: Իսկ Բ. ատոմանի համար կէս օտանեան ոսկի: Դուրս գալով ծածկերուն ծախքը անհաղթ վրայ է: Երկու չարար անցած թիւեր կը ծախուին 3 ղշ. Եւրոպական քաղաքաց համար 30 ֆրանկ: Հասց 40 փարս:

Նամակ կամ գրութիւն պէտք է ուղղել ամ. խմբագիր-Տեղեկ Գ. Կախտեանեան Զինված զորքի հոգաւոր. Խառնակեան խան քի. 6 Կ. Պալատեան Տպարանը կամ Պատճէ գաբու ջրաղծառ. Պողոս Ե. Յակոբ աղայից խանարք: Անվճար ծրար և նամակ կը չտրուին. Չեռաղիր ետ չի տրուիր: Մանազեան տուրք մէկ անգամի համար 3 ղշ. է: Աւելի անգամներու համար օակարկարիւն կըլլայ:

թիւ 11

ԿԻՐԱԿԷ

1887 ՕԴՈՅՏՈՅ 30

ԲՈՎԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

Ազգ. Տեսութիւն. - Ստեան Էֆէնտի. - Պ. Պատկանեանի առթիւ. - Պատմական (Հայոց գլխաւոր շտապարանները). - Կրկնաւ մասնակցան. - Ուղեորութիւն. - Այլ և ուրիշ. - Լեզուարաններու վարժարան. - Զուարճալիք. - Ազգ. բարեր. - Պատմական նշան. - Վէպի Ժողովուրդ-Վնտաները՝ դրքի ձեւով. - Նոր հրատարակութիւն:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Քաղ. Ժողովոյ կազմութեան խընդիրը աշտոյցութիւն կը դրուէ միշտ: Անշուշտ բանաւոր էր որ Ազգ. Ժողովը նախագ ասէր պահպանել երեսփոխանաց ընտրութիւնը, որոյ բանալին յետոյ ձեռնարկէր Քաղ. Ժողովոյ ընտրութեան:

Մեր ամ. կարծիքն այն էր ի սկզբանէ Սակայն ուշադրութեան է կենտ ալի խընդիրը այն քան բաղմունի. եւ և պարագայը փափուկ. որ հարկ եղած է փութացնել նախ Քաղ. Ժողովոյ ընտրութիւնը:

Սոյդ կարգի խնդրոց մէջ զիտաւորաբար կը յիշուին Երեսփոխանաց օլարտուց խնդիրը՝ որ մեծ մասահագութիւն կը պատճառէ մանաւանդ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր. Ազգ. վաղըքներու խնդիրը՝ որ տաղնապալի վիճակ մ'առած լինել կը թուի՝ որ դժբաղդ պատճառը օակայն զաղտնիք մը չէ, իբր վիճ ամիս առաջ գործուած որքալ մը, զոր ամեն ոք կ'զգայ այսօր, և ասոնց վրայ կընանք աւելցնել վա-

նայ, Տիգրանակերտի, Եւզոկիոյ եւ Թէքրիտագի խնդիրներ՝ յորս վեղարաւոր թէ անվեղար-չ'բունք ուրիշ բան-փորձութի աւ անխիղճ հայերու մտքը կայ՝ մղեալ վրէժ խնդրութեան պժգալի ոգիէ. այլ սակայն հեռեւանքը կը ծանրանայ ընդհանուրին վրայ, զի ուրեք ուրեք անգամեան կառավարութեանց կողմէ անարդարաւ կոտորածուող կ'ենթադրէին հայն՝ որ հինգ դարերու հաւատարմութեան կնիքը կը կրէ յանազարտ ի ճակատուն և բազում անմեղ ազգայիններ բանտի խորշերը կը հեծեն՝ (1) սպասելով մեր սիրեցեալ ու բարեւոր վեհապետին՝ Օգոստ. Սուլթան Ալի Խյ-Համիտ Բ. ողորմած ու բարեզ ութ Կայսեր զմայլելի գլխաւորեանք:

Կայ Զմիւռնիոյ խնդիր մ'ալ, որ կուգայ նոր տաղնապ մը յարուցանել արգէն կիցած բաղմունիք ու բաղնուզան առջնապներու վրայ:

Ազգընտրի, Եահողաղեանի և յիշատակութեան խնդիրը իբր թէ բաւական չէին, և ահա առաջնորդական խնդիր մ'ալ կը յուզուի:

Սակայն անակնուրեյի չէր ողջ խնդիր. կը զուշակուէր և պատճառք բացայայտ են:

Ճերմակեի-Շարդիյէի 672 թուով հըրատարակեալ Զմի. Բնիայէ նամակ մը յորոյցեալ առաջնորդական խնդրոյ իբր յարժապիթ կը ներկայէ պարագայ մը, որ խիտ դժուարահաւատալի կը թուի. վասն զի ընտ. հաւանական չէ որ Մեծ. Եսայեան Եղարքը վրէժ խընդիր լինին Ս. Առաջնորդին այն պատ-

ճառաւ որ միայն և կեղծիքի գերեզմանաւուն նահազահած է իւրեանց մեծանուն հօր յուղարկաւորութեան հանգիսին:

Դարով յիշատակութեան խնդրոյն, այնպիսի գոյնով նկարուած է, որ այլ ևս ասրակոյս չթողար հաւատալու թէ՛ Կաթողիկոսի յիշատակութիւնը կը կատարուի անգ աղգովին ընկալեալ սովորութեան և կողմ. վարչութեան հրահանգին հակառակ կերպով, որ հարկու ներքի չէ և որ ի հարկէ կողմն մէջ խնդիր յարուցանելու կը ծառայէ, ընդ որ չենք կրընար չյայտնել մեր խորին ցաւը մասնաւոր. Գեր. Մարտանցի որ - հակառակ իւր դիրքին, անուան ու համբաւին - դժբաղդարար շարժապիթ կը հանգիստանայ բուն իսկ ըստ վկայութեան յիշեալ թիւրթի նամակագրին, որ ն. Գերապատաւութեան ընթացքը կը պաշտպանէր ձախդարար:

Սյս կարդի խնդիրներէ զատ, կան նաև Բաղիւտարի և Զէյթունի հրկիզելոց և սովեալ գաւառաց աղքատին օգնելու անհրաժեշտ պարտքն ու հարկը:

Ահա այս դիտաւոր պատճառներու համար պէտք եղած է առաջնութիւն տալ Քաղ. Ժողովոյ ընտրութեան:

Բայց Ազգ. Ժողովն երբ այս օտարական խնդիրներու պատճառաւ առաջնութիւն կուտայ այդ խնդրոյ, միւս կողմէ չկրնար և պէտք չէ յապաղել օրակասեալ երեսփոխանաց տեղ նոր ընտրութիւն կատարուելու համար փութապէս տալ իւր օրոշումը, զի նոր ընտրութիւնը ամենա-

(1) Յեղեղիտ:

կարեւոր են Ազգին մէջ նոր մղում, որ հեռու թիւն և շարժում յառաջ բերելու համար:

ՕՏԵԱՆ ԷՖԵՆՏԻ

Ըստ մեր խոստման՝ երբ կը պատրաստուէինք այդ մեծ մարդու կենաց մի համառօտ կենսագրութիւնն ընել, հետզհետէ ընդունեցինք 20է աւելի նամակներ հրատարակելու խնդրանք:

Բռնագատեալ էինք կարգալու այդ երկարատեղ գրութիւններ, զի նուիրեալ էին ողբացեալ Օտեանի յիշատակին:

Բնական է ուրեմն որ այդ գրութեան ընթերցմանը նուիրէինք մեր ժամանակէ մեծ մաս մը:

Խոստովանելի է որ նոցա հեղինակը կարի յուզեալ էին, խորապէս զգածեալ էին մահուամբն այդ մեծ մարդու, ոյր յիշատակին կուգան նուիրել մի քանի խօսք հրապարակաւ:

Կը դուլենք իւրեանց եռանդը, կը գնահատենք իւրեանց փափաղը, բայց թող ներուրի մեզ քսել թէ՛ դժբաղդաբար հարկադրեալ ենք չը հրատարակելու, զի այդ գրութիւններ չեն փայլիր իբր գրական արտայայտութիւններ:

Հետեւաբար, Օտեանի նման մեծ մարդու մը յիշատակին չեն պատշաճիր:

Անշուշտ ծանր չթուիր մեր այս դիտողութիւն, և ինքն Օտեանի հոգին դո՛հ կ'ըլլայ յերկինս:

Ողբացեալն Օտեան իւր երիտասարդ բարեկամաց ստէպ կը յանձնարարէր կարգալու ու միշտ կարգալ:

Գրելու համար կարգալ պէտք է: Կարգալով կստանայ մարդ գաղափար և հմտութիւն:

Առանց հմտութեան գրութեան մը կը նմանի անի կերակուրի, որմէ համ չառնուր ընթերցողը:

Ուստի, լուադոյն է որ գրելու եռանդին յաջորդէ կարգալու փափաղը:

Օտեան աւելի կը կարգար ու քիչ անգամ կը գրէր, թէ և կրնար շատ բան գրել:

Կը սիրենք յուսալ թէ մեր այս դիտողութիւն օգտակար կ'ըլլայ բաղմոսը:

Այս պատճառաւ, յաջորդ թուով պիտի կրնանք հրատարակել մեր խոստացած կենսագրութիւնը:

Պ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ ԱՌԹԻՒ

Պ. Ռափայէլ Պատկանեան (Քամա Քաթիպա) որդին է ծերունին Տ. Գարրիէլ Պատկանեանցի և եղբորորդի գիտնական Պ. Բերովսէ Պատկանեանի:

Պ. Ռ. Պատկանեան ունի բազում դոկտոր գրութիւններ, որք իրեն ժողովրդական բանաստեղծի համբաւը առած են իրաւամբ:

Գոհ ենք մեծապէս և ուրախ որ Պ. Ռ. Պատկանեան կը վայելէ՝ բացի դժբախտ անձանց՝ Հայ-Մեծատուններու կողմէ պատիւ ու համակրական ընդունելութիւն և մեծարանք ու յարգանք:

Մխիթարական պարագայ մ'է այս, որ բերկրութիւն կ'ազդէ, զի կը նշանակէ թէ Հայ-Մեծատունց սրտին մէջ երթալով կը զարթնու սէր առ գրականութիւն և մեծարանք առ աղգային գրագէտս:

Երբ արժանաւոր գրագէտը պարտուպատշաճ յարգանքը վայելեն, երբ ընտիր ու ճաշակաւոր դործեր պատկուին, երբ աշխատութիւնը գնահատուի, երբ խրախոյսն ու քաջալերութիւնը բարձրեն գոյ և երբ վճարմամբ ընթերցողներու թիւն աւելնայ, ի հարկէ մեր աղգային գրականութիւնը կը բարձրանայ, ճաշակը կ'ազնուանայ, ճշմարիտ հանճարներ կը ծնին ու կ'աւելնան, և տաղանդաւոր անձինք կը յառնեն, վասնզի աշխատութիւնը կը գնահատուի և աշխատողը պատուոյ, յարգանաց և քաջալերութեան կ'արժանանայ:

Աղգային յառաջագիմութեան մեծ դործը զարի և մշտմ կ'ստանայ յայնժամ, երբ գրամ, հանճար և աշխատութիւն միանան, այսինքն, հարուստը դրամով, գրագէտը գրով և կարողն աշխատելով նպաստէ:

ՊԱՏԿԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԴԼԽԱՌԻ ԶԱՍՏՈՒՄՆԵՐԸ

Հայոց գլխաւոր չաստուածն էր Արամաղդ, որ չաստուածոց հոյրը կը սեպուէր և ոյր հոյակապ պատկերն Անի ամրոցը դրուած էր, ուր կը նստէին բրմապետք և ուր կը թաղուէին մեր Արշակունի թագաւորք. իսկ քրմապետք կը թաղուէին իրագաւան:

Աստ, հիւրերը Արամաղդայ պատկերին զոհերով և նուէրներովը կը բաւականային: Այս պատճառաւ այդ պատկերն Արամաղդ վանաւորի կը կոչուէր:

Մեր վաղարշ թագաւորը նուաւսարդ ամուսն մուտքերը նոյն տեղւոյ յատկացուց և ամանորարեր տօնն անդ հաստատեց, զի նուասարդ ամիսը մեր աղգային ամանորարերն է:

Երկրորդն էր Անահիտ չաստուածուհին՝ որ ծնունդ էր Արամաղդայ, մայր զգաստութեան, փառք Հայոց ազգին, կեցուցիչ, շունչ և կենդանութիւն աշխարհին Հայոց:

Անահիտ չաստուածուհոյ պատկերը Եկեղեցաց գաւառի Երիզ աւանը կը գտնուէր, ուր նորա բաղնին խորին ջերմեւանութեամբ ուխտի կ'երթային, Հայոց թագաւորներու հիւանդութեան ժամանակ առողջութիւն կը խնդրէին և յաղթութեան ժամանակ շնորհակալութիւն կը մատուցանէին:

Անահիտ չաստուածուհոյ մէկ ուրիշ պատկերն ալ Տարօն գաւառի Աշտիշատ գիւղը կը գտնուէր:

Այս պատկերը Ոսկեծին, Ոսկիամայր գիւղ կամ Ոսկիահատ կը կոչուէր, վասն զի ամբողջ իրանը (մարմին) սսկեղծ պղինձ էր:

Հայոց երրորդ չաստուածն էր Վահագն, որոյ պատկերն ու մեհեանը Աշտիշատայ մէջ էր և պատկերը վիշապաքսին Վահագնի կը կոչուէր, իսկ մեհեանը Վահէ վանեան, ու նաեւ Հաշտից տեղի:

Վահագնը այն էր Հայոց համար, ինչ որ էր Հերակլէս Յունաց համար:

Հայք կը պաշտէին նաեւ Տիւրանուն չաստուածը՝ որ երազներ մեկնող և ուսմանց ու դպրութեանց պաշտպան էր:

Ասոր մեհեանը Աշտիշատ քաղաքին մօտ ճանքու վրայ կառուցուած էր և կը կոչուէր Երազամոյն, և միանգամայն Դիւան գլխի Արամաղդայ կամ ուսման և ճարտարութեան մեհեան:

Նաեւ՝ Մհրատի գիւղ, որոյ առաջին կրակը միշտ անջնջ կը պահուէր: Մեհեանն էր իրագաւան կամ իրագաւոր:

Նանեական գիւղ, որ այն էր Հայոց համար, ինչ որ էր Աթենաս Յունաց համար: Մեհեանը թիւն աւանի մէջ էր:

Աստուծոյ ի համանշտ Եւ Յոռնաց Աստուծոյ ի տէրն Մեհնանն էր յԱշտիշատ :
Բարշաւմեան գիրք , որ նաեւ Սպիտակափառ գիրք կը կոչուի , վասն զի փղոսկրէ , բիւրեղէ և արծաթէ շինուած էր :

Տիգրան Բ. այս կուռքը Միջագետքէն Թորդան զրկեց :

Կար նաեւ Թարաթա անուն չաստուած մը , զոր մեր Աբգար թագաւորը կը պաշտէր :

Դիանելի է որ Հայք աւելորդապաշտութենէ երբ յարեցան հեթանոսական կրօնին , չունէին ազգային բազմաթիւ շաստուածներ , բայց երբ Արտաշէս Ա. ի (նախ քան զԲրիտտոս 115 տարի) և Տիգրան Բ. ի (նախ քան զԲրիտտոս 90 տարի) ժամանակ դործ ունեցան Հռովմայեցւոյ հետ , Յոռնաց շաստուածներ բերուեցան ի Հայաստան և հաստատեցան նոցա համար մասնաւոր մեհաններ եւ պաշտամունք :

ԿՐԿՆԱՄՈՒՄՆԱԿԱՆ

Ինչպէս որ յայտնէինք նախորդ թուով թէ Պատկ. կրօն . Ժողովը պիտի միւլթայ ի ֆալթագճըլարպաշը թօաֆճի Միհրան Սարաֆեանի կրկնամուսնութեան մասին պարտ ու պատշաճն ի դործ գնել արգարաւորարար , գոհ ենք յայտնելու թէ մեր յոյս ի գերիս ելած չէ , որովհետեւ յիշեալ Ժողովը ամեն միջոց ի դործ դնելէ յետոյ տեսնելով որ Միհրան Սարաֆեան յոյզով իւր չգառնար , որոշած է եկեղեցական և օրինական պատիժներ տնօրինել ի մօտոյ :

Յուելով տեղեկացանք նաեւ թէ 120 է աւելի կրկնամուսնացելոց ցուցակ հասած է Պատրիարքարանի , ուր կրօն . Ժողովոյ կողմէ կարգեալ քննիչ մասնախումբ մ'անաչառ քննութիւն կը կատարէ :

Անշուշտ մեծ գթազգութիւն է տեսնել այսօրինակ ծանր զեղծում մը այսքան յառաջացեալ ի մեծ վնաս անշուշտ հասարակաց բարոյականի :

Մենք ո՛րքան դրենք ու յորձակինք մի այսպիսի ծանր ու գայթակղական զեղծումի դէմ , դարձեալ քիչ է :

Գոհ ենք որ Ազգ . Իշխանութիւնը թոյլ ու անփոթ չվարուիր :

ՈՒՂԵԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ժ .

Թէրթրաղէ յետոյ գնացինք ի Պրուսա :

Պրուսայի ազգային դործոց և վիճակին վրայ արդէն դրած ենք ընդարձակօրէն Մէճմուլը-Ախպարի (Պատկեր-Հայ-Կենաց) ի մէջ :

Չունինք աւելցնելու նոր ինչ , բայց պէտք է որ յայտնենք թէ «ալաֆրանկա» կոչուած վնասակար ու կործանարար սովորութիւնը բոլոր ծանրութեամբը մուտ գտած է անդ :

Այս նիւթի վրայ գրելու շատ բան ունինք . պիտի դրենք և պէտք է որ դրենք Զուարճալեաց բաժնին մէջ , սակայն ոչ հայերէն , այլ տաճկերէն լեզուաւ , որպէսզի ունենայ իր օգտակար արդիւնքն ու ազդեցութիւնը :

Ուստի , այսօր կը թողունք այս կէտը , և կ'անցնինք ընել մի ուրիշ կարեւոր դիտողութիւն :

Երբ վերոյիշեալ քաղաքներու ազգայնաց ուշադրութիւնն և աջակցութիւնը կը հրաւիրէինք Միացեալ Ընկերութեան ի նպաստ , Մանգումէի մէջ դրուածները կը յիշեցնէին և կը զլանային իւրեանց նպաստը , որովհետեւ նոքա չգիտէին թէ ինչ նպատակաւ ու գիտումով կը դրուէին ու կը գրուին :

Անոնք շինելու , օգնելու և նպաստելու նպատակաւ գրուած բաներ չեն , այլ հարուածելու , հարկանելու , քանգելու և տապալելու դիտմամբ գրուած են . ուստի քննադատութիւն չեն , կիրք , ատելութիւն և վրէժխնդրութիւն յագեցնելու միջոցներ են :

Այդ տեսակ գրուածներ իրենց տղիտարեր ազդեցութիւնը կ'ունենան մասնաւոր (Բ. Գաւառ) , ուր քանդիչ հրապարակագրաց գոյնը , ոգին , նըպատակն և սկզբունքը ծանօթ չեն , և որոց գրուածները կը կարգացունեն սակայն իրր ազգասիրական ներշնչումներ , որովք կը ներշնչուին և իւրեանք գաւառացիք :

Գաւառացւոց այս մասին թիւր ըմբռնումը բուժելու համար բաւական կը համարինք միայն դիտել տալ թէ Մանգումէի և նմանեաց արարքը միջոցներ են որ կը դիւրացնեն ճիշդութեան և Ամերիկացի Միսիօնարաց դործըն ու պաշտօնը :

Հետեւաբար , ճիշդութեան և Ամերիկացի Միսիօնարք նոյն կարգի հրատարակութիւններէ մեծապէս գոհ կ'ըլլան :

Բայց մենք-Հայք-Կրնա՞նք միթէ գոհ ըլլալ :

Ամենեւին ո՛չ :

Ապաքէն , նոյն կարգի հրատարակութիւններ՝ ո՛յք և լինին նոցա հեղինակներ , պէտք է նկատուին իբր արդիւնք ազդատեցութեան , քանի որ նպատակ ունին քանդելու , կործանելու և տւերելու :

Ճշմարիտ ազդատիրութիւնը կը պահանջէ հանրային զարկ ու մղում տալ Միացեալ ինչպէս և այլ կրթական Ընկերութեանց դործին , որ ճիշդութեան և Ամերիկացի միսիօնարաց ի գաւառս ջանքերը չէզոքացնելու կարեւոր ու կենսական գլխաւոր միջոց մ'է :

Համայնից ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս կէտի վրայ :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Կարմիր պիպէռը դեղ . - Մինչեւ հիմա կը կարծուէր թէ կարմիր պիպէռը առողջութեան վնասակար է , բայց ստուգուած է այժմ թէ ամսյաւը կոչուած հիւանդութեան ազդու և անվրէպ դեղ է , զոր ի Գրանսա , Գերմանիա , Աւստրիա և Ռուսիա բըժիշկը կը գործածեն ու կը յանձնարարեն և Պօլսոյ մի քանի գլխաւոր բժիշկներ ալ այս կարծիքը կը հաստատեն :

Ի հարկէ գործածելու եղանակը պէտք է դիտեալ՝ բժշկաց խորհրդոյն դիմելով :

Կօշիկ . - Իրազեկ անձ մը կը հաստատէ թէ՛ Աւստրիայէ ու Եւրոպիոյ զանազան վայրերէ աստ շրկուած կօշիկներ տեղւոյս վաճառատանց հազիւ 27-28 շրջապարսք կ'ըլլան , բայց կը ծախուին 70-80 շրջապարսք :

Հայ-ազգի կօշկավաճառք , եթէ փոխանակ ստորին տեսակէ կօշիկ պատրաստելու՝ փոյթ տանին լաւ տեսակէ պատրաստելու՝ որու համար մէն մի կօշիկի կը բաւէ 5-6 շրջապարսք ընել և վաճառել օրինակի համար զոյգ մը կօշիկն՝ պօթին՝ ի գին 40 շուրուշի , անշուշտ աւելի կը շահին եթէ ընկերութիւն կազմեն , որովհետեւ Եւրո-

պայէ եկող ապրանաց դէմ մըցում մը տեղի կունենայ, յորում անշուշտ կը յաջողին բնիկք ընկերութեամբ:

ԼԵՁՈՒՍԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐՓԱՐԱՆ

Այս ցերեկեայ և գիշերօթիկ վարժարան հաստատուած է Կէտիկ-Փաշայի բարձանցը վրայ:

Կանոնաւոր ու բարեկարգ վարժարանի մը համար և կը վայելէ իրաւամբ, զի ամեն անոնք որ աշակերտուած են անդ, խորին գոհունակութեամբ կը խօսին և կը վկայեն թէ օգտակար վարժարան մ'է իւր ուղու թեամբ և ընթացքով:

Մենք ալ առիթ ունեցանք մի բարեկամի հետ այցել այդ կրթական հաստատութիւնը և ուրչափ որ կը ներէր մեզ մեր միջոցը, քննեցինք ու կործիք գոյացուցինք թէ ինչ որ կը խօսուի, չափազանցութիւն չէ:

Ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք թերթիս վերջին երեսը հրատարակուած յիշեալ վարժարանի յայտարարութեան վրայ:

ԶՈՒՍԱՐՃԱԼԻՔ

ԱՄՈՒՍՆԱԹՈՂԱԿԱՆ

(10ը թուէն)

Բայց, տիկին, գիտցիր որ իմ ալ համբերութիւնս չ'մնաց: անտանելի է այս վիճակը. լեզուդ եւ ընթացքդ փոխէ:

— Միթէ ես պէտք է փոխեմ, շատ զարմանալի բան. իմ ըսելիքներս դուն կ'ըսես. չէ՛, չէ՛ իրաւ անտանելի է այս վիճակը, ալ չեմ գիմանար. ո՛չ անուանական և ոչ հայրական պարտքը կը ճանչնաս ու կը կատարես, պիտի մեռնիմ քու ձեռքէդ:

— Լռէ՛, աւանակ, կով, էշ, ես քու հայրդ չեմ:

— Ինչ իրաւունք ունիս ինծի աւանակ, կով, էշ ըսելու, ես ալ քու գերիդ չեմ:

— Լեզուդ մի՛ տար, անպիտան:

— Ինչ աղէկ բան, դուն ըսես ևս չի խօսիմ. ինչո՞ւ պիտի չի խօսիմ. շատ ալ աղէկ կը խօսիմ. իրաւունքը կ'ըսեմ. քեզի չի վայել որ ուրիշ կնոջ հետ յարաբերութիւն ունենաս, քանի որ ես ողջ եմ:

— Կուգես մեռիւր կուգես ողջ ելիւր, ինչ կ'ըլլաս եղիւր, միայն թէ դուն իրաւունք չունիս ինծի խառնուելու:

— Հա՛, հա՛, հա՛, իրաւունք չունիմ մի՛, շատ ալ աղէկ ունիմ, ես մանթօնէդա չեմ:

— Քեզի մանթօնէդա ես ըսող չի կայ, միայն թէ լեզուդ բռնէ, եթէ չես ուզեր որ զքեզ բռնի լռեցնեմ:

— Իմ վրայ բռնութիւն բանեցընելով:

— Եթէ ոչ լռելիցէ ունկամբ, լուիցէ թիկամբ:

— Ես անասուն չեմ. քեզի մարդու պէ՛ կը խօսիմ կոր, դուն ալ մարդու պէս պատասխանէ. տկար արարածի վրայ բռնութիւն ի՞նչ որքան զննելով չես կրնար իրաւունքը քու կողմէ չահլի:

— Քեզի կ'ըսեմ որ այդ անհամ վարդապետութիւններդ մէկդի թո՛ղ, եթէ չես ուզեր զիս բարկացնել:

— Ես ալ կ'ըսեմ որ դադրէ ամօթալէ ընթացքէդ, եթէ չես ուզեր զիս խորապէս վշտացնել:

— Կ'երեւալ թէ դուն խօսքով չը պիտի հասկնաս:

— Ինչպէս որ դուն չես հասկնար:

— Տակաւին ձայնդ չպիտի կտրես:

— Տակաւին դուն ալ ընթացքդ չպիտի փոխես:

— Առ քեզի փոխել, չաթ, բաթ, չաթ:

— Իւհիւ, իւհիւ, իւհիւ:

(Ծարունակելի)

ԱՍԿԷ ԱՆԿԷ

Տիկին, պէտք է ուրախ ըլլաս, մեր աղջկանը տղուր բաղդ մը ելաւ:

— Ինչ:

— Գեղեցիկ ու պատուաւոր ռեզանաւոր մը:

— Սեղանաւոր մի, չէ՛, չէ՛, չեմ ուզեր:

Ինչո՞ւ:

— Որովհետեւ ֆրիստոս Երուսաղէմայ տաճարէն խարաղանով դուրս վաճառեց սեղանաւորները:

— Բայց անոնք հրեայ էին, և հիմայ ալ հրեաները շատ տեղերէ կը վաճառեն:

Քեզի խորհուրդ մը պիտի հարցընեմ, Արդար աղա, բայց կը խնդրեմ որ ինծի աղէկ խելք մը սորուեցնես:

— Պատրաստ եմ ձեզի ծառայելու հաճեցէք:

— Աղջիկս ուղղը մը կայ:

— Շատ աղէկ, բայց կարծեմ դըրախտան քիչ մը էւելիկէ կուղէ:

— Ո՛չ, խնդիրը աւոր վրայ չէ. միայն թէ ինք փաստարան է:

— Աղէկ ա՛, ստակ շահելու համար դժուարութիւն չկրեր:

— Ա՛յո, բայց կ'ըսեն թէ փաստափաններ կան որ ստակի սիրոյն համար անիրաւ գատեր ալ կ'ստանան ու իրենց վրայ անէծք կը հրաւիրեն:

— Խեղճ ես, եղբայր, ինչ ես, հիմա անանկ անիծի ո՞րքի նայող չի կայ, թո՛ղ փորա փաստի տէ, ինչ կուղէ նէ ան ըլլայ:— Իշտէ պու:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ՅԱՆՈՐ-ՊԱՆՈՐ

Մեծ. Պուրդուր էֆէնտին կարեւոր տեսակցութիւն մ'ունեցաւ թարխանայ, Բախլայ և Նուհաւա էֆէնտիններու հետ կը թուի թէ իրենցմէ վարչութիւն մը կազմելու պիտի հաւանին, եթէ երբէք կոչում ըլլայ իրենց:

Ի Չնթօ-փինթօ

Ի թաթըր սու Ֆրէնկեացի որ կոչին մատամա և սինեօրէ, և որք պատիւս մեծս ունին զործարանատեսարք լինելոյ մօտիսթրայական մեծագորդարհատին, կազմեցաւ միթինկա մեծս, յորում բողիկ բարձեալ գոռացին ու որոտացին մեծաւ շառաւմամբ ընդդէմ Բերայի Հայ-արհեստանոցին, զի համադեալ եղեր են թէ ինքեանք բուրդու բապուռ վախելոց իցեն, եթէ յարասեւեայէ կանգուն մնալ այդ հաստատութիւն: Եւ զի մօտիսթրայական արհեստս կուսթօյական է, զընցաւ հեռագիրս լեզուաւ ճաշակի, որում մի հպեցի Կովկասիս գլխարկ թղթակիցն առանց պատուհասելոյ:— ամէն:

ՆՈՐ ՀՐԱՍՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տիկինն ու պարոնը, կամ պարոնն ու տիկինը:

Սլաֆրանկա կատակերգութիւն և կեդրոնատեղին է Եադաճըդ:

ԶԱԽԵՏԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

Նախագահ. - Նախագահ, որ նը-
շանակէ առաջին տղան :

Բանաստեղծութիւն. - Ախ, օ՛ք,
բիւլ :

Գրադիտութիւն. - Տապան Նայի,
ուր կը գտնուին ամեն տեսակէ կեն-
դանիք :

Առաքինութիւն. - Վերջին մօտան
փարիզէն դեռ չհասաւ :

Ազգասիրութիւն. - Հինցած մօտա :

Արտասուք. - Կոյժ վեց հարուած-
եանը :

Բարեկամ. - Բարեկամ ու անցիր :

Գլխութիւն. - Ձղտային տկարու-
թիւն :

ՍԿԻՋԵՆ Է ԶԱՐԵԱՅ

Այս հետեւեալ երկու նամակ
Զոր գրած են սիրով համակ
երկասարգ և օրիորդ
Որք են միմեանց սիրակցորդ,
Հիւրընկալել դու մի՛ մերժեր,
Թող ընթերցուն մեր անմիտներ,
Թէ ապօրէն տեսակցութիւն,
Քանի՛ ունի վիշտ դառնութիւն,
Վերջ 'ի վերջոյ ոչ մի դարման,
Կեանքեր դիմեն 'ի գերեզման :

ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Յետագայ երկու նամակներն դը-
րած են երկասարգ և օրիորդ մի-
րաբու, դպրոցական շրջաններն աւար-
տելով ելլելէ յետոյ :

Սիրակցել Նուշիկ :

Դիտես արդէն թէ չորս տարի մէկ
դպրոցի մէջ դաստիարակուեցանք և
ուսանք. թէ ինչ բաներ սորուեցանք
և ինչպէս դաստիարակուեցանք, դու
և ես ամենէն աղէկ գիտենք :

Մեր վարժարանի յարկերը թէ և
իրարմէ անջատեալ էին, բայց մեր սիր-
տերը վայրկեան մը բաժանեալ չմեա-
ցին իրարմէ :

Անշուշտ կը յիշեք ու չէք մոռնար
թէ մեր ակնոցաւոր և խիստ բարակ
պատտօնը դաստիարակն ինչպիսի սէր
կը քարոզէր. մենք ալ իրար կը սիրէինք
ոչ թէ սիրելու համար, այլ մեր այդ-
միւսի խրատուցը չանսաստելու եւ
ապերախտ չգտնուելու համար :

Անշուշտ դուք ալ այս մտօք կամ
ուրիշ «չաւ» խորհրդով էր որ ինձ յա-
ճախ տոմսակներ կը դրէիք, յորոց
միոյն մէջ գրուած էր թէ՛ «ես զքեզ

մինչեւ որ մեռնիմ պիտի սիրեմ» :

Այս խօսքդ անմարելի հուր մ'ե-
ղաւ և այսչափ տարիներէ ի վեր զիս
կ'այրէ :

Ասոր պատասխանն ես տուի և կը
կարծեմ թէ ձեր սուր յիշողութեան
մէջ զայն անմոռանալի պահած էք
ցարդ, այն է թէ՛ «ես ալ զքեզ ոչ թէ
միայն մինչեւ որ մեռնիմ պիտի սի-
րեմ, այլ մեռնելէս ետքն ալ հոգիս
շարունակ դէպ 'ի Նուշիկդ պիտի նայի» :

Միտքս կ'իյնայ թէ մեր միւսին
օր մը կ'ըսէր թէ՛ «հոգի ըսուած բան
մը չը կայ (1)» : Ինչ և է, կուզէ ըլլայ
կուզէ՛ չ'ըլլայ. բայց ես կ'ըսեմ թէ՛
սիրոյ զգացման մէջ հոգին գործ չունի :

Այս նամակով, յորում սիրտս ծրա-
րած եմ, կը գրեմ քեզ, որպէս զի
իմ հոգեկան վիճակն լաւ մը հասկը-
նաւ ու զիս մեղրնաւ. չարչին կ'եր-
թամ Նուշիկդ մտքիս ու աչացս առ-
ջինն է, առեւտուրս չգիտեմ թէ ինչ-
պէս կ'ընեմ, վասն զի չիկադէմ Նու-
շիկդ քովիկս չէ. դիշերը կը պառկեմ,
երազիս մէջ դիմացս կեցած՝ ոսկե-
թեւ մազերդ կը սանտրեմ, որպէս
երբեմն 'ի վարժարանի ձեր պատու-
հանին առջեւ նստած կ'ընէիր և ինձ
'ի տես կ'այիր :

Վերջապէս, դո՛ւն տեսեմ և կամ
դո՛ւն խոստովանիմ, զի անթիւ են մը-
աւած մունք իմ և անբժշկելի են ցաւք
իմ, որ վտանքո՛ւ :

Ուրեմն, հաւատա՛ որ իմ կեանքը
քու ձեռացդ մէջ է, և, հետեւեալ,
կամ խօսք տուր յամօնսնութիւն և
քոյրս անմիջապէս զրկեմ քեզ խօսք-
կապ գնելու, և կամ եկուր մի ան-
գամ քեզ հետ երթանք 'ի ծովեզր
և հոն քու աչաց հանդէպ ինքզինքս
նետեմ 'ի ծով, ոյր ալեաց ձայնն երբ
լսես, թո՛ղ իմ տխուր յիշատակներն
միշտ 'ի քեզ յուշ ածեն :

ՎՈՅՏ ԶՆԿԼՏՈՐԵԱՆ

18 օգոստ. 87

Բերայ

'ի Կիւլիւստան

Օրիորդ Նուշիկ սոյն նամակն ստա-
նալով վրան 7 օր սրճալէ յետոյ՝ հե-
տեալ պատասխանը կը գրէ, զոր կը
հրատարակենք զալ անգամ, հանդերձ

(1) Այդ միւսին ճիշդը պիտի ը-
սէր, եթէ խոստովանէր թէ իր գըլ-
խուն մէջ խելք չկայ :

մեր խորհրդածութեամբ, ոյր նպատա-
կը անշուշտ պիտի լինի հարուածել
յոռի դաստիարակութիւնը, որոյ ա-
ղետալի փաստներն ակներե են :

ԻՐԱԿԱՆ ԴԵՊԻ ՄԸ

(10 Թուէն)

— Ա՛ նանկէ՛մ զալիմ, եագանը մը
պըրագաւեմ, չա՛թ, բա՛թ, քիւլթ,
եագանը մը պըրագաւեմ, բա՛թ :

— Ճանըմ, Ալլահ աշղընա օլսուն,
նէ՛ եագանըմ սանա քի պէօյլէ թէվիէ-
լէյօրսուն պէնի, պըրագասնա եագա-
մը պէ՛, զապթիյէ եօգ մը՛...

— Ա՛ մօռէ խըսըղ մէլուն, կի-
ռէրսին պահճէմէ, քէսէսին էնկի-
նաւարի, քալաըըըըն տէմէթ պաղ-
լանմըլ պաննաքլարի, պասարըն չըղ-
նարսըն եասըղլարի թէքմիլ, հէ՛,
չա՛թ, բա՛թ, քիւլթ, քիւլթ :

— Հէմէհրիմ, պէն խըսըղ տէ-
յիլ իմ, պիղ պունուն պուրասընտա
գօմշույըղ, խըսըղա պենդէր պիր եէ-
րիմ վա՛ր մը, պըրագա պէնի կիտէ-
յիմ եօլումա, եօգսա...

— Եօգսա, նէ՛, սէօյլէ նէ՛ տիր մե-
րամըն զալիմ, ֆիքրին պիր տահա՞
կիրմէր տիր պահճէյէ, էօյլէ՛ մի, եա-
թաղմըլ եօղանմըլ տա չալաճաքսըն
հա՛, ա՛լ սանա եաթաք, ա՛լ սանա
եօղան, բա՛թ, քիւլթ :

— Ա՛խ, ճան դուրթարան եօգ մու,
պըրագա եագամըլ պէ հէրիֆ, նէ՛ սէօղ
աղնամաղ տաւամըլըն սէն, պըրագա
պէնի կիտէյիմ եօլումա :

— Պըրագայըմ ունի, սապը էթ,
ա՛ մօռէ Սթէֆօ, Սթէֆօ՛ :

— Նէ վար հա՛, պտտաօլսան տուսու
ձայն մի պարտէղին խորէն :

— Ա՛ մօռէ Սթէֆօ, կէթիւր չու
գույունըն իրինի :

Պատին վրայէն երկասարգ տղայ
մը վար ցատկեց երկայն չուան մը ի
ձեռին :

— Պաղլա՛ շունըն գօլաըընը արգա-
սընա, չափուդ տէ՛ :

— Ճանըմ խըսըղըն պուլ տէ օ-
նուն գօլաըընը պաղլա, թէրէլէ՛, նէ՛
եափարսան եափ, պէնի հէր քէս թա-
նըր, պէլքի պու տտամ տա պէնի թա-
նըր :

Սթէֆօ անգամ մը ուշադրութեամբ
Յակոբիկ աղային երեսը նայելէն յե-
տոյ՝ ըսաւ :

— Ուստա Քօջօ, թանրորմ պէն պու առամը, ա՛ մօռէ պու պիղիմ՝ չի- չէքճի Է՛կօր, պիւթիւն դըշ պու ա- տամ սաթառ ըսք պիղիմ՝ էվէլքի ուստանըն յաշանալարը, չիմտի տէ ֆապրիգատա իշլէր, ա՛ մօռէ Է՛կօր, տայաղը պէտիհալա եէ՛տին, պըրադ- եագապընը, ուստա Քօջօ:

Սթէֆօյի այս վկայութեան վրայ ալպանիացի՛ն ուր ուրեմն բարեհաճե- ցաւ ձեռքէն ձգել Յակոբիկ աղայի օ- ճիւրը՝ որ արդէն բզիկ բզիկ եղած էր:

— Եանդըշ թուլմուշըմ, աֆ է- տէրսին ա՛ մօռէ Է՛կօր, նէ՛ իսէ պիր շէյ աիր օլտը, աւա տուվա էտ պի- ղիմ Սթէֆօյա, եօզ սա սէնի պաղլա- երպ գարազօլա թէպիմ էտէճէյիտիմ, ըսաւ Ալպանիացին խնդալով:

— Քէշկէ գարազօլա պէնի թէս- լիմ էտէյիտին տէ, պու գատար տա- յադ. եէմէսէ խաիմ ըսաւ Յակոբիկ ա- զան հեռանալով և շունչը չիտակ բա- րեկամին տունը առնելով:

Կըսեն թէ Յակոբիկ ազան երգում ըրեր է այլ եւս կնոջը խօսքը մտիկ չընելու և աղւոր մը չը լուսցած տու- նէն դուրս չելնելու. գալով կնոջը՝ այս ալ լուսնոյ լոյսը արշալոյսէն որո- շելու աշխատութիւնը յանձն առեր է:

ԿՆԱՅԻՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՍՈՒՄՆԵՐ

Մարդ մարդու քահանայ, մարդ- մարդու սատանայ:

Կթան կովը ուղղ շատ կ'ըլլայ:

Պատու տուող ծառը կը քարկոծեն:

Ձի խօսող մարդէն, կամաց քաղող ծինէն եւ չի հաջող շունէն վախա- լու է:

Թուլպերան մարդ է հեռու կեցիր: Էրկիրի էրէս նայողին երկան շլիկի պէտկ է:

Կնկան փարան պաղիքի թօխ- մախ է:

Խույր խուսը չի ճաշած ծինիտ էտին մ'աանիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Բացուեցաւ երէկ աղօթքով,

Վիճարանութիւնը սկսաւ փոթորի- կով,

Եւ խնդիրը վերջացաւ ոչ ու այո- յով:

ՈՒՆԿՆԵՐՈՅ ԴԱՍԻՆ ՄԷՁ

Բարեկամ, այսօր հոս գալուս խիստ դո՛հ եմ, որովհետեւ պերճախօսու- լծեան մի քանի գեղեցիկ օրինակներ լսեցի, դուն ինչ րրիր:

— Ես ալ աղւորիկ քօմէտիա մը տեսայ, զոր խիստ ճարտարութեամբ ներկայացուցին պատկառելի գիմա- կաւորներ անշուշտ ազգասիրտար:

ԱՍՈՒՍՆԱԿԱՆ

Այս կիրակի օր 'ի Դատը-գիւղ պի- տի կատարուի արտաքին գործոց նա- խարարութեան Քարտուղար-Թարգ- ման Կիւլլապեան վսեմ. Միքայէլ Է- ֆէնտիի ամուսնութիւնն ընդ Աղնուա- Սր. Եւդինէ Դ. Սարաֆեանի:

ԻՏՄԱՆ

Այս անունով և 'ի պէտս վարժա- րանաց հրատարակեալ է Հայ-Դրաշա- րաց Ընկերութեան, տպարանէ օգտա- կար դործ մը վաւերացեալ յԱզգ. Ու- սումն. Խորհրդէ. Յաւաքիկայ Թուով մասնաւորապէս պիտի խօսինք:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեծաւ գոհութեամբ կը ծանու- ցանենք թէ 'ի Դատը-գիւղ մի քանի բանիւրուն և ազգասէր անձերէ Յանձ- նաժողով մը կազմուել է Ձէյթունի հրկիզելոց 'ի նպատ հանգանակու- լծիւն կատարելու և այս միջոցաւ յիշ- եալ գժբաղդ ազգայինները միթիւա- րիւր ազնիւ ու գովելի նպատակաւ, և արդէն իսկ գործի ձեռնարկեր է: Մենք բնաւ տարակոյս չունինք թէ ամեն կարգի ազգայինք ինքնայօժար պիտի մասնակցին սոյն ամենակարեւոր հանգանակութեան:

Ա. եւրդ է ըսել թէ այս Յանձնա- ժողով ամեն տեսակ ապահովութիւն կը ներշնչէ, որովհետեւ բաղկացեալ է վստահութեան և յարգանաց ար- ժանի ազգասէր անձերէ, որք են՝ Մեծ. Տեարք Մկրտիչ Էֆէնտի Մա- նուկեան, Միհրան Էֆէնտի Յովակիմ- եան և Սարգիս Էֆէնտի Սարգիսոֆ:

Փութանք ըսել թէ նախորդ սովե- լոց Խնամատար Յանձնաժողովն ալ՝ որ այնքան արդիւնաւոր ծառայու- լծիւններ մատոյց, կազմուած էր 'ի Դատը-գիւղ:

— Թէքիրտաղէ ստացած ենք ըն- դարձակ գրութիւն մը՝ որ լիովին հաստատելէ յետոյ մեր գրածները՝ կըյաւելու թէ ժողովրդեան հասկա- ցող ու ողջամիտ մասը բազմաթիւ ըս տորագրութեամբ առ տեղւոյն Դեր:

Ս. Առաջնորդն հանրագիր մը ներկա- յեր է՝ բողոքելով վարժարանին Տե- սուչ Կէլիպօլեան էֆէնտի ընթացիցը դէմ, զոր իրաւամբ յոյժ փաստակար կը համարին, որովհետեւ վարժարանին մէջ մայրենի լեզուին խնամ չտարուիւ, ազգ. Պատմութեան դաս չկայ, տղա- յոց կրօնական զգացումները կըպաղին և միայն ոյժ կը տրուի ֆրանսերէն լե- զուին, իրր թէ Թէքիրտաղն ի Ֆրանսա գտնուէր և կամ այդ վարժարանն լոկ ֆրանսական վարժարան լինէր:

Պատկ. Կրօն. Ժողովոյ և Պատ. Ու- սումնական Խորհրդոյ ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք, եթէ արդէն բազմոյցս չէ հրաւիրուած:

'Իժուար չէ գուշակել որ եթէ Պօլ- սոյ մօտ տեղի մը մէջ Ազգ. վարժա- րան մը այսպիսի ոլորալի դրութեան մէջ կը գտնուի, ինչեր չեն ըլլար ու- լեմն հեռաւոր դաւառաց մէջ:

Միթէ իրաւացի չէ՞ դանդաղել թէ Սահմանադրութիւն, Կրօն. և Քաղ. Ժողովներ և Ուսումն. Խորհուրդ պէտք չէ զբաղին միայն տեղական խնդրովք, այլ զբաղին ընդհանուր խնդրովք:

— Դերձակեան Դեր. Տ. Արիստա- կէս Սրբազան Տիգրանակերտէ այս շաբթու մայրաքաղաքս հասաւ:

— Այս կիրակի օր Ամեն. Տ. Խը- ռիմեան Սրբազան Գատը-գիւղի Ս. Թադաւոր եկեղեցին Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ վասն հոգւոյ ող- բացեալ Օտեան էֆէնտիի:

— Ազգ. Ժողովոյ երէկուան նստին մէջ վաւերացաւ եկեղեցական ճերե- փախանաց ընտրութիւնը: Այս առթիւ, ընտրութեան ձեւի մասին ինչ ինչ ի- րաւացի գիտողութիւնք տեղի ունե- ցան:

— Տիգրանակերտէ առ մեղ ուղղ- եալ թղթակցութիւն մը ցաւ 'ի սիրտ կը պատմէ այն անցքեր՝ որք տեղի կուենան 'ի փառ Ազգիւն: Մեր Ար- դոյ Թղթակցին իրր օրինակ մէջ կը ըրերէ հետեւեալ դէպքն, որ անշուշտ ցաւ պիտի պատճառէ համայն ազգա- սիրաց: Ահաւասիկ. — Դերձակեան Դեր. Տ. Արիստակէս Սրբազան տեսնելով որ ժողովուրդն ուսման և կրթութեան փափագող է, երկրորդ անգամ աստ դալուն կը տեսնէ 'ի Խարբերդ Կ. Պօլ- սեցի Տ. Սարգսեան Արժ. Տ. Սահակ քահանան և կը համոզէ որ ստանձնէ

տեղւոյս վարժարանին մէջ տնօրէն-դա-
տատուի պաշտօնը և իւր քսակէն ե-
րեք ամսուան վարձքն ալ՝ 15 ոսկի կը
վճարէ՝ հոգ տուա պայմանաւ իւր ու-
տեստի և այլ ծախքերը . Տ . Սահակ
հայրը կը հաւանի , կուգայ Տիգրանա-
կերտ և կսկսի վարել իւր պաշտօնը :
Երեք ամսէն յետոյ տեսնելով Մինաս-
եան Մեծ . Յովհաննէս , Խանտանեան
Մեծ . Կարապետ , Խաղաղպէղադեան
Մեծ . Յովհաննէս և Թէրէքէճեան
Մեծ . Յովհաննէս էֆէնտինները թէ ժո-
ղովուրդը կը զլանայ վճարել յիշատւ
Արժ . քահանայի 8 ոսկի ամսականը ,
ազգասիրաբար կ'երայխաւորեն , բայց
գոյգոյգ քաղաքացիներ իւր համա-
խոհից հետ կ'սկսի ժողովուրդն յուզել՝
թելադրելով թէ՛ Տ . Սահակը բոն չիլտէ .
մինչդեռ մեր Զարդաթ ճեմանը անկէ
աղէկ է (թէպէտ առ ըսածնին բնաւ
ճիշդ չէ) : Խառվածիւնը կ'արժածի ,
զրգուածիւնը կը մեծնայ , Միսիթար-
եան Դեր . Խորէն եպիսկոպոս քննիչ
կուգայ հոս , խռովարարներու թելա-
դրութեամբը Տ . Սահակը կը դադրեցը-

նէ , մինչդեռ 100է աւելի տղայք՝ մըն-
չե իսկ ճիշդութեամբ վարժարանէ կը յա-
ճախէին , դպրոցը կը խանգարի 'ի նը-
պաստ Զարդաթ ճեմանի իւր համա-
խոհից շնորհիւ , որ ֆիլիպպոս եպիս-
կոպոսի օրով իւր ազգասէր մարդիկ
համբաւուած էին , բայց իրողութիւնը
կը հաստատէ թէ ատենը ոչ թէ ազգա-
սէր , այլ շահասէր և . . . անձինք են
որ ազգային բոլոր գործերը իրենց
ձեռքն առնելու համար չեն խղճար
Ազգին բարիք ընող Մինասեան , Խան-
տանեան , Թէրէքէճեան և Խաղաղպէ-
ղադեան էֆէնտինները վշտացնել՝ զա-
նոնք զգուեցնելով » :

Մեր Արժանայարդ թղթակիցը գը-
րած է տակաւին ուրիշ տեղեկութիւն-
ներ ալ . զորս՝ տեղւոյ անձկութեան
պատճառաւ ուրիշ անգամի կը թո-
ղունք , բայց չենք կրնար լռութեամբ
անցնիլ և չյայտնել մեր խորին ցաւը
պատմուած եղելութեան մասին , որ
խիստ տխուր է և Տիգրանակերտի ժո-
ղովրդեան օգտին ու իրական շահուցը
բոլորովին վնասակար :

Ժողովուրդը պէտք է աչքը բանայ ,
չխաբուի երբեք պղտոր ջուրի մէջ ձուկ
որսացող անձանց կեղծ ու պատիր եւ
շահասիրական ընթացքէ , այլ յարդէ
այն անձինքը՝ որ իրեն-ժողովուրդին-
բարիք կ'ընեն :

Ջանալու է աւելցնել բարիք ընող-
ներու թիւն և ոչ թէ պակսեցնել :

Ճշմարիտ ու օգտակար սկզբունք
մ'է այս , զոր կը քարոզենք յօգու ա
ժողովրդեան :

ՊԱՏՈՒԱՆԾԱՆ

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք
թէ վեհ . Սուրբանը բարեհաճեցաւ Գ .
կարդի Շէֆադաթ պատուանշան շը-
նորհել վսեմ . Ա . Զուհ . Ասպետի
տիկնոջ՝ Ազնուա . Տիկին Նեկտար
Զուհ . Ասպետուհուն :

Նոյնպէս , գոհութեամբ կը հրատա-
րակենք թէ՛ Ն . Կ . վեհափառութիւն
բարեհաճեցաւ Բ . կարդի Մէճիտիէ
պատուանշան շնորհել Լ . մնիէթ-Սան
տըղիի դեր-Տնօրէն Փափաղեան վսեմ .
Յովհաննէս էֆ . և Սանիյէ Միւթէմա-

— 444 —

վեց , և առանց իւր հարսին պատասխանելու :

— Այդ ամուսնութիւնը , եղբայր , քու
պատուականագոյն և ամենէն վաղեմի բարե-
կամիդ . կորստեան պատճառն եղաւ :

— Ի՛նչ . միթէ իմացար որ եղբայր Բու-
սէլ . . .

— Եկաւ ինձ միտս բարեաւ ըսելու , իմա-
ցնելով թէ տունէն վաճառուած էր :

— Ապստ , քոյր իմ , ես չէի որ . . .

— Ո՛հ , գիտեմ : Բայց ըսէ ինձ , ստոյգ է
թէ Օռէլիին իւր օթիտ ութ հարիւր հազար
փրանք պիտի տաս :

— Հը՛ . . . հը՛ . . . կեցիր որ բացատրեմ ,
ես . . .

— Օռէլիին ութ հարիւր հազար փրանք օ-
թիտ տալու հաճած ես , այո կամ ոչ :

— Այո , օրիշդ , - պատասխանեց տիկին
Ժուֆրուա , - Օռէլիին ութ հարիւր հազար
փրանքի օթիտ մը պիտի տանք : Կարծեմ թէ
պարզ է այս :

— Շատ պարզ է , տիկին , խիստ պարզ ,
չափազանց պարզ :

— Մտիկ ըրէ ինձ , Բուլտանա , - յարեց
պարոն Ժուֆրուա , - դու կը ճանչնաս զիս :

— 444 —

Երջանիկ ըլլայ , աչքիս բան չ'երեւար :

Ազնիւ մարդն ինքզինք այս մտածմանց տը-
ւած էր կինը և ազլիկը դիտելով , երբ հօրա-
քոյր Բուլտանա , համարաւոր հիւրանոց մտաւ :

Տիկին Ժուֆրուա ծեղունի ազլիկն տես-
նելով՝ անհամբերութեամբ ուսերն թոթվեց ,
և մրմնջեց .

— Մ'հ , նորէն մեր ուրախութիւնն իմա-
նալու եկաւ :

ԼԴ

Տիկին Ժուֆրուայի հօրաքեռ Բուլտանայի
մասին ըրած տխուր խօսքն անտեղի չէր ,
որովհետեւ ողուաւ ազլիկն դէմքն բնաւ եր-
բէք ասկէ աւելի կծու , մտահոգ , և դաժան
երեւացած չէր :

— Ազլիկս , մինակ թող մեզ , հօրդ ու մօրդ .
խօսելիք ունիմ , - ըսաւ հօրաքոյր Բուլտանա
իւր եղբորորդուին :

յիզի առտիճան արտաքին գործոց նախարարութեան փաստաբան Գօլօլեան Մեծ. Աւետիս և Էմիլի-սանտրպի Արկղապահ փափաղեան Մեծ. Պետրոս Էֆէնտիներու :

ԼԵՁՈՒԱՐԱՆԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՓԱՐԱՆ
Գիշերօթիկ եւ Յերկեայ

Տնօրինութիւնս սուղ ժամանակի մէջ ընդհանուրէն նախաձեռնեալ Մեծարոյ թաղեցիներէն գտած քսմալերութեան փոխարէն, փափաքելով վարժարանի Բ. տարեշրջանն աւելի փայլուն կերպով վերսկսիլ, ճարտար և մասնագէտ դաստառուաց յաւելմամբ առաւել ճոխացուցած է իւր ուսուցչական մարմինն :

Գալով ծրագրի, բացի կրօնի, բարոյականի և կրթութեան յոյժ էական մասերէն, կը պարունակէ ստիպողական ըլլալով՝ Գաղղիերէն, Տաճկերէն, Հայերէն լեզուներն, Ուսղոյթիւն, Տոմարակալութիւն, Վաճառականական զիտութիւնք. և երկրորդական ըլլալով Անգղիերէն, Գերմաներէն և Ֆրանսերէն :

Վարժարանին ընդհանուր լեզուն

է Գաղղիերէնն. ունի գաղղիացի ներքին հսկող մը զոր Տնօրինութիւնս յատկապէս Բարիղէ բերել տուած է. նաև Պրանսացի 8-10 տարեկան գիշերօթիկ պատանիներ որք մասնաւոր վճարմամբ ընդ ունեւած են վարժարանին մէջ աշակերտաց բարձր ին նըպաստելու համար. իսկ Տաճկերէնը գրեթէ Պրանսերէնի հաւասար է. սոյն լեզուի բարձրագոյն դասուց ուսուցիչ կարգուած է Մուալլիմ Նաճի Էֆէնտի թուրք մեծանուն գրագէտն :

Վարժարանի Բ. տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտեմբեր 1 ին :

Գիշերօթիկներու տարեկան թուական է նախապատրաստական շրջանի համար 25 և ուսումնարանական շրջանի համար 30 օսմ. ոսկի. իսկ ցերեկեայներու ամսաթոշակը կարգերու համեմատ 30, 40, 50, 60, զրուշ է :

Աւելի ընդ արձակ եւ կատարեալ տեղեկութեանց համար գիտիլ Տնօրինութեան ամեն օր, իւր վարժարանին, ի կէտիկ-Բաշա, Տիվան-Ալի փողոց, բաղնիքին կարգը :

15 օգոստ. 1897

Հիմնադիր-Տնօրէն
Տ. Մ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

ԻՆԲՆԱՊԱՇՏՏԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ընդգէտ գիշական, գաղղիական (ֆրէնկի) միզանցքաբորբօքային (պէլսոսիլուզոս) և այլ անբորբոքեան հիւանդութեանց :

ԳԻՆ 6 ՂՐՈՒՇ

Կեդրոնատեղին է Պօղոսեան գրատուն, Չագմագ ճըլար-եօգուշ, Թ. 56 :

Սոյն առողջարանական գործն իւր բաղմոքուտ և հետաքրքրաշարժ պարունակութեամբ կը գերազանցէ ցարգայո նիւթի վրայ հրատարակեալ հին գործերն, (օրինակի համար Հայկունի և Պաղտատարանի (Աշնան տերեւերն, Գերեզմանք երկտասարդացն, Գաղանիք Բնութեան այլովքն հանդերձ) այնպէս որ այդ կցկտուր գրքերը կարգալու փափաքօղն, եթէ կարգայ ինքնապաշտպանութիւնն, ոչ ևս պէտք պիտի զգայ անոնց :

Գաւառներէն ո՛վ որ յիշուի թըղթատարական գրու՞մ զրկէ, յաջորդ փոստով անխիղապէս կ'ստանայ մի օրինակ :

Տնօրին Եւ Խմբագիր	Արտօնատիր
Մ. ԳԱՓԱՄԱՆԻԱՆ	Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ
ՏՊԻՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊԵՏԵՐԵԱՆ	
Եռասունեան խան վերնայարկ քիւ 6	

Ուէլի՝ այնքան կը բաղձար մինակ մնալ և ինքզինք իւր մտածմանց յանձնել, որպէս զի նոյն օրուան դէպքերուն յիշատակին վրայ խորհելու հեշտութիւնն զգայ, ուստի որ իսկոյն ծերունի աղջկան հրաւերին հնազանդեցաւ, և իւր ճակատն մատեցուց անոր որ համբուրէ, և ապա հայրն ու մայրն գրկելէ յետոյ մեկնեցաւ :

Հօրաքոյր Բուլտանն, իւր հիւսքն միասին բերած չէր, այս բան մեծ նշանակութիւն ունէր, ըսիկ մնջիկ՝ սենեկին վառարանը գրուած անկիւնը թիկնաթուղի մը վրայ նստեցաւ, —

— Սիրելիս, — ըսաւ իւր հարսն, անհանբերութեամբ, — Կերելի թէ կարճ կապելու միտք չունիս :

— Հաւանականաբար, — պատասխանեց պառաւ աղջիկն պաղ կերպիւ :

— Հիւսքն 'ի ձեռին չունենալով իւր սովորական գիրքին համաձայն ձեռներն խաչաձև իւր ծնոցայ վրայ դրած, սկսաւ իւր թմամտներն դարձնել, և քանի մը վայրկեանի լուծեանէ յետոյ, ծանր կերպիւ իւր եղբոր ըսաւ :

— Ստոյգ է որ Օւէլի պարոն տը Վիլիթանէօղի հետ պիտի ամուսնանայ :

— Այո՛, հօրաքոյր Բուլտանն — պատասխանեց տիկին ժուֆրուա ուժգին, — համաձայնած, խորհած, որոշած ենք, գործը կատարուած է :

Եղբայր, կարծեմ թէ, եթէ այսպիսի ծանրը խնդրոյ մը մէջ եթէ ոչ իմ կարծիքս հարցնելու էիք, դէթ ձեր որոշումն կանխաւ ինձ հաղորդելու էիք :

— Դոյր իմ, պատճառն այն է . . . այն է . . .

— Հօրաքոյր Բուլտանն, — պատասխանեց տիկին ժուֆրուա իւր ամուսնոյն շիւթութեան օգնութեան հասնելով, — գործերն այնքան արագ քալեցին, որ ժամանակ չունեցանք ձեզի կանխաւ իմաց տալու :

— Արդարեւ չափազանց արագ, յառաջ քալեցին գործերն, իմ կարծիքս այն է որ երբ մարդ այսքան արագ քալէ՝ ուր երթալն չգիտնալու վտանգին կ'ենթարկուի, և խոտոր ճամբէն կը քալէ փոխանակ ուղիղէն քալելու :

— Ի՞նչ ըսել կուզէք, օրիորդ, — ըսաւ տիկին ժուֆրուա հպարտութեամբ. — այս ամուսնութեան արդե՛րք ըլլալ դրած էք մտքերնիդ, ծեր աղջիկն զուլը տրտմութեամբ թոթ-